

VODNI AGENT

Dragi Vodni agenti,

predstavljam vam novi, treći broj Biltena Vodni agent. Prethodna dva meseca donela su nam puno dogadjaja, zanimljivih susreta i novih mogućnosti. Naravno, to donosi nove i veće odgovornosti.

Koliko smo kao društvo odgovorni? Koliko smo kao pojedinci u tom društvu odgovorni?

I suviše opterećeni svakodnevnim brigama ne primećujemo mnoge situacije koje su od globalnog ili bar našeg nacionalnog ili regionalnog značaja. Zaokupljeni realnim ili iracionalnim situacijama, dozvolili smo da privatizacija voda u Srbiji prolazi skoro neopaženo. U Sloveniji gradjani potpisuju peticiju u nameri da spreče otudjenje prirodnog dobra koje pripada svima.

Kako smo došli do toga? Nedostatak svesti i uskraćene informacije. Jedan od ciljeva projekta Vodni agent jeste upravo podizanje i menjanje svesti o vodi kao prirodnom resursu koji nije neiscrpan a pri tom je već u ograničenim količinama. Na putu ostvarenja tog cilja obraćamo se deci ali i odraslima. Bilten koji smo pokrenuli je upravo tu da nas poveže i informiše o onom što se dešava. O naporima entuzijasta i aktivista tu, oko nas koji pokušavaju doneti promenu. Želimo da vas upoznamo sa projektima koji se kao i naš fokusirano bave ovom temom. Predstavljamo vam kompanije koje su spremne da iskažu svoju društvenu odgovornost u ovoj oblasti. U prethodna dva meseca učestvovali smo na nekoliko značajnih dogadjaj i doprineli napretku projekta. Učinili smo čak i taj korak i iskoristili priliku da se o projektu Vodni agent čuje i van regionala Zapadnog Balkana ili Dunavske regije. Prijavili smo projekt Vodni agent na poziv Ministarstva za zaštitu životne sredine i mora Republike Francuske, pod nazivom „100 projekata za klimu“. Poziv je namenjen svim organizacijama i pojedincima koji rade na projektima čiji je cilj smanjenje efekta klimatskih promena. „100 projekata za klimu“ sa najviše glasova dobiće podršku Republike Francuske u realizaciji. Želja nam je da učestovanjem proširimo informaciju o projektu i našim aktivnostima.

Bez podrške Ekolista ne bi bilo ni ovog broja Biltena Vodni agent na čemu se neizmerno zahvaljujemo. Želimo vam da uživate u ovim letnjim mesecima ali i promislite o svakoj litri pijaće vode koju smo spremni olako potrošiti zarad sopstvenog komfora.

Lep pozdrav,

Majda Adlešić, urednica Biltena Vodni agent

IMPRESUM:

Izdavač: "Vodna agencija"

Sekule Vitkovića 26

Novi Sad

Telefon: +381 61 229 0829

Email: info@vodnaagencija.org

Uređuje redakcijski odbor

Urednik: Majda Adlešić

Sadržaj:

IZMEDJU No2 i No3.....3

Iza nas su dva meseca prepuna dešavanja u projektu Vodni agent. Obeleženo je nekoliko značajnih datuma u ekološkom kalendaru i održano nekoliko regionalnih konferencijskih sastanaka na kojima smo predstavili projekt Vodni agent.

I KONFERENCIJA O UPRAVLJANJU VODAMA.....4

Prošlog meseca, 06. do 08. juna u Beogradu organizovana je I Konferencija o upravljanju vodama i vodnim resursima sa medjunarodnim učešćem.

DRUŠTVENA ODGOVORNOST PREMA VODI U REGIONU.....5-9

Veoma raznolikim primerima angažovanja u oblasti zaštite i očuvanja voda, ekološkog osvećivanja dece aktivizma pokazujemo kako je tačna rečenica antropološkinje Margaret Mead: "Nemojte nikada sumnjati da mala grupa mislećih i posvećenih ljudi može promeniti svet. Zapravo, samo tako je oduvek i bilo."

PRIMERI DOBRE PRAKSE.....10-11

Škole vodni agenti iz Slovenije i Energo go kao dodatna vrednost projekta.

Graphic design: Jan Marčok

Marketing i plasman : Jan Marčok

Servis i usluge "Aspress" doo Bački Petrovac

Časopis izlazi dvomesečno

Štampa: Maxima maximagraf@gmail.com

IZMEDJU No2 i No3

“Nemojte nikada sumnjati da mala grupa mislećih i posvećenih ljudi može promeniti svet. Zapravo, samo tako je oduvek i bilo.”

Margaret Mead, antropološkinja

Entuzijasti, aktivisti i svi ostali koji se u oblasti zaštite životne sredine zalažemo za promene zaista smo tome posvećeni i misleći. U to smo se uverili beskrajno puta slušajući izlaganja respektabilnih stručnjaka ali i volontera koji su promenu u kvalitetu životne sredine postavili sebi kao cilj.

Iza nas je veoma intenzivan period, projekat Vodni agent predstavili smo na 12 Regionalnoj konferenciji Životna sredina ka Evropi u organizaciji Ambasadora životne sredine i održivog razvoja, 06. juna u Beogradu. Konferencija se tradicionalno organizuje u znak obeležavanja Svetskog dana zaštite životne sredine, 5. juna svake godine. Ovog puta glavna tema bila je Klimatske promene i održivo korišćenje prirodnih resursa. (foto 1)

Istog dana, podeljeni su edukativni paketi prvim ljubljanskim školama čije je učešće u projektu Vodni agent podržala kompanija Engrotuš d.o.o. Tuš, „najveći slovenski trgovac“ prepoznao je u našem projektu ideju očuvanja slovenačkih voda kao jednog od najdragocenijih resursa i donirao participaciju za 37 škola u Sloveniji. Tom prilikom uručeno je 23 paketa za edukaciju kojim je uključeno 5 škola i Bohnička škola OŠ Ledine. Tom prilikom je organizovana i radionica na otvorenom za učenike nižih razreda koji su tako upoznali onaj nevidljivi svet vodovodno kanalizacione infrastrukture. Ovim dogadjajem ujedno je Ljubljana, ove godine Zelena prestonica Evrope, postala i prva prestonica medju državama Dunavske regije koja se uključila u projekat Vodni agent. (foto 2)

Na još jednoj konferenciji projekat je privukao pažnju prisutnih. To je I Konferencija o upravljanju vodnim resursima RENEXPO Water management organizovana u Beogradu od 06. do 08. juna. Više o tome na narednoj strani.

Na Bled Water Festivalu od 16- do 17. maja u predivnom ambijentu Bleda takodje smo bili u prilici da prisutne upoznamo sa ciljevima, aktivnostima i rezultatima projekta. I ovaj kao i prethodno navedeni dogadjaji doneo nam je mogućnosti daljeg razvijanja ideje i povezivanja sa zainteresovanim organizacijama i pojedinicima. (foto 3)

Još jedan značajan datum u ekološkom kalendaru je 29. jun, Dan Dunava, dan glavne ulice Evrope. Obeležen je na Keju u Zemunu i zamišljen kao matine happening sa puno vesele dece, muzike, boja i balona. Uz pomoć volontera čija su razmišljana vratila nadu u opstanak nekih važnih ljudskih vrednosti, organizovali smo radionicu izrade malih bioloških prečistača i time dali svoj doprinos ovom dogadjaju (foto 4).

Kongres RENEXPO® Water Management

U okviru trodnevnog Kongresa "RENEXPO Water management" u Beogradu, održano je više stručnih konferencija iz oblasti upravljanja vodama. Domaći i strani eksperti bavili su se temama iz oblasti voda, kao što je dostupnost pitke vode, odbrana od poplava, klimatske promene, adekvatno upravljanje otpadnim vodama i sl. Reke ne poznaju granice i nakon katastrofalnih poplava koje su desile u čitavom regionu 2014.godine, postalo je jasno da se ova elementarna nepogoda može držati pod kontrolom samo kroz međunarodnu saradnju i zajedničko delovanje svih sektora, istaknuto je na skupu.

Predvidivost važna u odbrani od poplava

Klimatske promene su sadašnjost i ono što je bilo stogodišnje postaje godišnje, te je veoma bitno posvetiti se odbrani od poplava, ocenjeno je na otvaranju konferencije RENEXPO o prevenciji i zaštiti od poplava na zapadnom Balkanu.

Savetnik u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine Dušan Jović ukazao je da su vode veoma bitne za čovečanstvo, dodajući da se procenjuje da oko milijardu ljudi nema pristup čistoj vodi, a preko dve milijarde nema pristup adekvatnom upravljanju otpadnim vodama. Procena je, prema njegovim rečima, da bi do 2025. više od polovine svetskog stanovništva moglo biti suočeno sa problemima u vezi sa vodom, a do 2030.u nekim područjima u razvoju potrošnja bi mogla nadmašiti ponudu za 50 odsto. Voda, kako je naglasio igra značajnu ulogu i u svetskoj ekonomiji, a bitna je i za poljoprivredu. Jović je istakao da smo svedoci katastrofalnih poplava koje su čitavom regionu poslale poruku da samo kroz međunarodnu saradnju, interakciju, zajedničko delovanje svih sektora možemo da se borimo protiv ove elementarne nepogode.

Franc Georg Unger iz Kancelarije grada Beća za upravljanje vodom i odbranom od poplava, rekao je da je najvažnije iskustvo koje je stekao glavni grad Austrije, blagovremeno bavljenjem odbranom od poplava. „Više od dva veka se bavimo zaštitom od poplava u Beču, posebno duž Dunava i preuzeli smo odgovarajuće preventivne mere. Razvili smo modele za predviđanje poplava, izgradili brane, i površine za povlačenje voda, kako bi se adekvatno branili od mogućih decenijskih poplava“, podvukao je on. Unger je rekao da je veoma važno znati kada mogu uslediti poplave i u kom obimu. Tako i u Srbiji treba postojati mogućnost za predskazivanje padavina, to jest obima, i gde može doći do poplava. Dalji stub odbrane od poplava je saradnja svih institucija, podvukao je austrijski ekspert.

Direktorka kompanije REECO SRB koja je organizovala trodnevnu konferenciju, Miriam Dobrota istakla je da je cilj ove konferencije da se čuju mišljenja eksperata koji se bave oblasti voda, kako bi se dobio uvid u stanje u čitavom regionu. Prema njenim rečima u regionu ima puno posla, ali on ima ogroman potencijal. „Kao što se video proteklih dana i u zapadnoevropskim zemljama, koje su dobro opremljene, događaju se tragedije kao, što ej to slučaj sada u Francuskoj i Nemačkoj. Iz toga vidimo da niko nije pošteđen od opasnosti od poplava“, poručila je Dobrota.

Zamenica ambasadora Nemačke u Srbiji Grabrijele Benerman ukazala je da je voda izvor života, zbog čega je veoma bitno sagledati ispravno korišćenje i njegovo upravljanje. Aktuelne poplave, kako je dodala, pokazuju i koliko voda može biti opasna, a zbog klimatskih promena one mogu da se još češće događaju u budućnosti.

Žarko Petrović iz UNDP-a ukazao je da je Vlada Srbije preduzela niz mera shvatajući rizike od poplava u cilju smanjenja istih, a Hajke Burghard iz „German water partnership“ podvukla je da su vode osnovni preduslov za razvoj ekonomije, jer investitorи traže mesta u kojima postoji dobro uplavljivanje vodom i otpadnim vodama. U okviru konferencije učesnici, više od 60 eksperata, imali su priliku da se upoznaju sa sistemom odbrane od poplava u Beču, a nacionalne institucije u regionu predstaviće svoja iskustva i planove. Bilo je reči i o uzrocima i posledicama katastrofalnih poplava u Srbiji 2014.godine, kao i aktuelnom situacijom o regionu, te sistemima za unapređenje odbrane od poplava. Isto tako predstavljene su mogućnosti za investiciju u sisteme za prevenciju i zaštitu od poplava. Takodje, tokom Kongresa predstavljena je izložba „Energetska tranzicija u Nemačkoj“. Kongres RENEXPO Water Management je prvi organizovani međunarodni izlagачki stručni skup i konferencija na temu upravljanja vodom i otpadnim vodama na zapadnom Balkanu. Novi dogadjaj koji sledi je Treći međunarodni sajam i konferencije o obnovljivim izvorima energije i energetskoj efikasnosti RENEXPO BIH , 09-10. novembra u Sarajevu.

09.-10. novembar 2016.

Hotel Hills, Sarajevo

www.renexpo-bih.com

Igor Ivanoski
Marketing & Communication Manager
www.reeco.rs

TUDI HERMAN LISJAK IZ OTROŠKEGA MUZEJA VARČUJE Z VODO

Herman Lisjak ni čisto navaden Lisjak, saj živi v edinem vodovi izpostavljamo pravico do zdravja, ki vključuje slovenskem otroškem muzeju v Celju. Njegov dom se zdravstveno oskrbo, pitno vodo, hranljivo hrano, čisto imenuje Hermanov brlog. Lisjak s kustosi in sodelavci in varno okolje ter podatke, kako ostati zdrav. Vsebine pripravljarazstave, kisovsebinsko in oblikovnoprilagojene se navezujejo na razmerja vode s človekom, naravo in otrokom. V muzeju se otroci srečujejo s preteklostjo družbo in so razdeljene v tiri sklope: Voda in Zemlja, in sedanostjo, s kulturno in naravno dediščino. Zaradi lastne aktivnosti in interakcije na razstavah ali ob čez rob. Predstavljeni so fizikalne in kemijske lastnosti mnogih spremjevalnih programih usvajajo nova znanja vode, količina in vrste voda na planetu ter njeno na nevsljiv in prijeten način. Otroški muzej deluje kroženje. Voda je vir življenja in večni navdih umetnosti, že 21 let, ogledali smo si že veliko različnih razstav: o z njo so povezani gospodarstvo, turizem in šport. Zaradi prometu, naravi, igračah, športu... S svojimi razstavami pomanjkanja in onesnaževanja postaja voda, bolj kot gostuje tudi v drugih muzejih po Sloveniji, na Poljskem, javno dobro, vir zasluga in bogastva, zato opozarjamо v tem letu je zaključil tudi tudi na to problematiko sodobnega sveta in hkrati z gostovanjem razstave spodbujamo k odgovornejšemu ravnjanju z njo.

Rojstni dan v Hermanovem brlogu v Srbiji (v Kikindi, Pančevu, Vršcu in Bačkem Petrovcu).

Od leta 2014 je na ogled stalna razstava Brlog igrač, z več kot 400 različnimi igračami iz Slovenije in tujine. S pravicami in dolžnostmi otrok smo doplnili tudi poslanstvo.

Na 19. občasni razstavi
Herman Lisjak vodi po

Tudi Herman Lisjak sporoča kako skrbno ravnati z vodo, saj je prihodnost sveta odvisna od ravnanja vsakega izmed nas. Skupaj z lisjakom in Vodno agencijo se učimo kako skrbno umiti roke in pri tem porabiti čim manj vode. V umivalnici Herman Cicifuj imamo na pipah nameščene števce, ki nazorno kažejo trenutno porabo vode. Opažamo, da tudi zaradi števcev, raste vedenje o skrbi za vodo. Prepričani smo, da to zavedanje otroci odnesejo s sabo tudi v svoje domove.

*Jožica Trateški
višja kustodinja
Muzej novejše zgodovine Celje
<http://www.muzej-nz-ce.si/>*

“Tvrđava”

Privatna osnovna škola “Tvrđava” osnovana je 2015. godine sa ciljem da građanima Novog Sada ponudi drugačiji pristup obrazovanju. Interaktivna nastava koja izlazi iz okvira učionice, funkcionalno znanje koje može da se primeni u životu, rad u malim grupama i učenje kroz igru i eksperimentisanje, karakterišu način rada u Privatnoj osnovnoj školi „Tvrđava“ u Petrovaradinu, u Štrosmajerovoj 8.

Cilj “Tvrđave” je da deci, osim osnovnih predviđenih programa, ponudi šire i dublje znanje iz svih predmeta, ali i iz života. U program je vraćeno, pomalo zaboravljeno, domaćinstvo pa deca uče kako se ušiva dugme, postavlja i rasprema sto, peru sudovi, odnosno koliko je važno čuvati svoju okolinu i red.

Osim njihove lične imovine i imovine škole svakodnevno se deca podsećaju i koliko je bitno čuvati ovu jedinu planetu koju imamo. Iz tog razloga škola se uključuje u različite ekološke projekte.

U saradnji sa vrtićem “Zemlja čuda”, u dvorištu vrtića pokrenuta je bio bašta u kojoj deca sama sade, brinu i beru plodove.

Početkom godine deca su prikupljala stvari koje bi inače tretirali kao otpad i u saradnji sa organizacijom Relay i Udruženjem građana Komšija organizovana je radionica “Od deponije do galerije”, na kojoj su pravljena prava umetnička dela i igračke od recikliranog materijala.

Povodom Svetskog dana zdravlja učenici Tvrđave su za svoje vršnjake pripremili predstavu na temu zdrave ishrane koja je

U saradnji sa organizacijom SPANS u akciji "Humanošću do krova nad glavom" prikupljana su sredstva za napuštene kućne ljubimce, a tim povodom "Tvrđava" je organizovala slikarsku radionicu na temu brige o životnjama.

Prilikom adaptacije zgrade škole vodilo se računa o energetskoj efikasnosti pa je ugrađen sistem vazdušnog grejanja koji se u Australiji koristi već više od 50 godina. Tim povodom školu je posetila ambasadorka Australije Džulija Fini.

U narednoj 2016/17 školskoj godini planiramo uključivanje u projekat Vodni agent kojim uspostavljamo sistem praćenja potrošnje piјače vode u cilju racionalizacije i edukacije dece o vodi kao prirodnem resursu ali i mogućnostima korišćenja ostalih dostupnih oblika vode.

www.tvrdjava.edu.rs

Svi zainteresovani dodatne informacije o projektu Vodni agent mogu dobiti putem emaila info@vodnaagencija.org i prijaviti se putem www.vodnaagencija.org/sr/prijava/

Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje deo Evropskog Amazona

Tokom proteklih godina, WWF aktivno radi na projektu restauracije vlažnih staništa u jednom od ramsarskih područja u Specijalnom rezervatu prirode Gornje Podunavlje, koji je deo budućeg UNESCO prekograničnog rezervata biosfere "Mura-Drava-Dunav" i predstavlja najznačajnije vlažno područje u srednjem toku Dunava. Gornje Podunavlje predstavlja izuzetnu ritsko-močvarnu celinu i kao takvo jedno je od najvažnijih zaštićenih područja u lokalnom, regionalnom i evropskom kontekstu zaštite prirode.

Zaštita i obnova vlažnih i plavnih područja uz Dunav glavni su fokus aktivnosti WWF-a u regionu. Više od 80% vlažnih staništa nestalo je u proteklih 150 godina regulacijom Dunava radi rečne plovidbe, poljoprivrede i izgradnje hidrocentrala, a sa njima i brojne vrste biljaka i životinja. Nestankom plavnih područja znatno su smanjene i brojne usluge ekosistema kao što su ublažavanje posledica poplava, obezbeđivanje staništa za mrest riba ili prečišćavanje vode.

Uprkos tome ovaj zadržljivo rečni predeo je sačuvao veliki deo svog bogatstva tako da i dalje predstavlja područje izuzetne biološke raznovrsnosti i centar retkih prirodnih staništa kao što su velike plavne šume, rečne ade, šljunkovite i peščane obale, rečni rukavci i mrtvaje. Područje rezervata je poznato po najgušćoj populaciji gnezdećih parova orla belorepana u centralnoj Evropi i drugim ugroženim vrstama kao što je mala čigra, crna roda, dabar, vidra i skoro iščezla kratkonosa kečiga. Svake godine, više od 250,000 migrirajućih ptica močvarica koristi široke podunavske ritove, bare, peščane obale za odmor i ishranu.

Rečno područje Dunava, Drave i Mure sa jedinstvenim prirodnim i kulturnim nasleđem, proteže se na više od 1.000.000 ha i pet zemalja: Srbiju, Mađarsku, Hrvatsku, Sloveniju, Mađarsku i Hrvatsku. Zbog izvanrednog prirodno bogatstva ovog "zelenog pojasa" u srcu Europe pokrenuta je inicijativa da se ono zaštiti kroz UNESCO programa "Čovek i biosfera" kao Prekogranični rezervat biosfere Mura Drava Dunav. Prve projektne aktivnosti započete su još 2011. godine od strane WWF-a i Euronatur-a.

Glavni cilj projekta je osigurati zaštitu i dobro upravljanje prekograničnim rečnim ekosistemom Mure, Drave i Dunava, ali ništa manje značajan cilj je i očuvanje jedinstvenih i kulturnih vrednosti i bolji život za stanovnike ovog područja. Efikasna zaštita prirode je moguća jedino ako su uključeni ljudi koji žive na tom području koji svaki dan koriste prirodne resurse i usluge koje im prirodna područja pružaju.

Gornje Podunavlje
foto: Jaroslav Pap

Gornje Podunavlje
foto: Boris Erg

Suprotno propisima i preporukama u oblasti životne sredine EU i međunarodnim standardima, upravljanje rekama u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji i dalje prevashodno počiva na zastareлом konceptu transformisanja prirodnih rečnih tokova u uniformne kanale i intenzivnoj regulaciji svih vodotoka. Takva praksa, iako se često predstavlja kao neophodnost zbog održavanja rečne plovidbe i zaštite od poplava, ima razaranjući uticaj na prirodu: dovodi do produbljivanja rečnog korita, isušuje močvare, ugrožava prirodne resurse i predstavlja pretnju za ugrožene vrste.

Takov neodgovoran odnos prema rekama, ne šteti samo prirodi i divljim vrstama, već i ljudima i kvalitetu njihovog života. Narušavanje reka ima negativan uticaj na pijaču vodu, šume, poljoprivredu, riblji fond i druge resurse kojim imaju direktni uticaj na privredne delatnosti i dobrobit ljudi. Takođe, kanalisanje reka povećava rizik od poplava u naseljenim područjima u donjem toku reke.

WWF radi na zaštiti i obnovi vlažnih staništa Dunava za dobrobit i prirode i ljudi. Revitalizacija lokaliteta Štrbac i Široki rit u Specijalnom rezervatu prirode „Gornje Podunavlje“ pomaže očuvanju vrsta kroz obnavljanje staništa, obezbeđivanje prirodnog režima voda, kao i razvoja eko-turizma na ovom području. Uz podršku kompanije Coca-Cola u Gornjem Podunavlju u Srbiji, Kopačkom ritu u Hrvatskoj i u Mađarskoj revitalizovano je nekoliko stotina hektara prirodnih vlažnih staništa.

Duška Dimović
serbia@wwfdcp.org
www.wwf.rs

Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne

www.ekourb.vojvodina.gov.rs

Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine je državni organ koji vrši stručne, upravne i administrativne poslove u oblasti urbanizma, graditeljstva i zaštite životne sredine. U okviru pojedinih sektora, pokriva različite aspekte zaštite životne sredine na teritoriji APV: procenu i stratešku procenu uticaja objekata i radova na životnu sredinu, integrisano sprečavanje i kontrola zagađenja, monitoring kvaliteta životne sredine i informacioni sistem, inspekcijski nadzor, zaštitu prirodnih vrednosti i biološke raznovrsnosti, upravljanje otpadom i dr.

Sekretarijat sarađuje sa brojnim naučnim i stručnim institucijama i organizacijama na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou i učestvuje u realizaciji niza nacionalnih i međunarodnih projekata u oblasti zaštite životne sredine.

Otvorenost u komunikaciji sa javnošću i dostupnost podataka o životnoj sredini obezbedili su kvalitativan pomak ka postizanju EU standarda u životnoj sredini, a Sekretarijat je u medijima prepoznat kao transparentan izvor relevantnih podataka i informacija.

Imajući u vidu činjenicu da je voda jedan od najvažnijih strateških resursa 21. veka, rešavanje pitanja vodosnabdevanja i zaštite voda je prioritet Sekretarijata. U ovoj oblasti, Sekretarijat je finansirao i učestvovao u izradi brojnih strateških i studijskih dokumenata.

U okviru svojih nadležnosti u oblasti zaštite voda, Sekretarijat sprovodi monitoring kvaliteta površinskih i podzemnih voda na teritoriji APV, u cilju ocene ekološkog i hemijskog statusa, identifikacije zagađenja i izrade podloga za procenu rizika.

Pitanju zaštite voda se posebno poklanja pažnja i u okviru saradnje sa nevladinim sektorom i kroz edukativne aktivnosti Sekretarijata. Već duži niz godina Sekretarijat sprovodi edukativni program „Za čistije i zelenije škole u Vojvodini“, koji apostrofira značaj očuvanja voda kao najvažnijeg i najosjetljivijeg resursa kroz vaspitno-obrazovni rad sa učenicima osnovnih i srednjih škola na teritoriji APV. Ovaj program, koji se realizuje u saradnji sa brojnim partnerima, promoviše aktivno učešće svih važnih subjekata u unapređenju stanja na lokalnom nivou.

*mr Olivia Tešić,
Stručni saradnik*

BALKAN RIVERS TOUR

Vjosa no dams
photo by: Aljaž Oblak

Start in Bohinj2
photo by: Matic Oblak

Ste že kdaj padli v vodo? Ste se kdaj v mesečini objemali ob vodi? Vam je kdaj odnesla kakšno reč? Ste že bili na raftu? Ste v njej morda lovili ribe? Ali pa jo doživelji v kajaku? Ste ob njej kdaj iskali navdih ali pa samo mir? Ste ob njej doživelji kaj posebnega? Če ja, potem veste, kaj je Reka! Če ne, potem je moja naloga, da vas peljem ob njo...

V davnih časih smo prav vsi živeli ob rekah, saj so nam le one uspele nuditi vse, kar smo potrebovali. Nekaterim ljudem so reke svete še danes. Za kajakaše so reke kraji, kjer se najdemo, kjer se počutimo doma in kjer preživimo veliko najlepših trenutkov. Reke so naše prijateljice.

Vsak izmed vas ima najbrž nekoga resnično rad... Kako se počutite, ko pomislite nanj? Bi ga sedajle radi imeli ob sebi? Bi zanj naredili vse? Mu nudili pomoč, ko je v zagati ali napaden? Verjetno ja. Pri posebnih krajih je podobno; "Če nek kraj resnično ljubiš, potem čutiš dolžnost, da ga zaščitiš", je dejal Jeff Johnson, ameriški surfer, ki je vedno imel vizijo daljšo od konice deske. Ljudje in reke smo neločljivo povezani. Ljudje reke čutimo. Prija nam njihov zvok, njihov vonj, njihove lepote in doline, divje soteske v nas burijo domišljijo, zasanjani nižinski tokovi nas popeljejo v razmišljanja. Vse, kar danes poznamo se je razvilo ob rekah.

Naša 'moderna' družba se je nekje po poti hudo izgubila. Med vsem drugim poniževalnim vedenjem so odnos do rek pripeljali do dna. Reke so nam v napoto, nepotrebno zlo polno komarjev, divji tokovi, ki rušijo vse pred seboj in jih je nujno potrebno ukrotiti v betonskih kanalih, da čimprej odtečejo stran od nas, do sosedov, kjer postanejo njihov problem. Edina korist, ki jo še vidimo v njih je tok, ki lahko poganja turbine, ki nas dobavlja z elektriko, nečim kar nas še bolj oddaljuje od bistva.

Ko sem s kajakom spoznaval reke sveta sem zgrožen vedno znova ugotavljal, da imajo vsepovsod nekaj

skupnega - grožnjo s stani hidro lobijev. Skoraj na vsaki prelepi divji reki, kjer sem se podil s kajakom so lokalci namreč kmalu spregovorili o planih gradnje jezu, ki bi uničil reko in njihov trajnostni in naravi prijazni način življenja. In to mi kot nekomu, ki veliko časa preživi na rekah in je za povrh še biolog ni dalo miru. Vedno bolj sem se spraševal kaj lahko naredim, da rešim kraje, ki jih ljubim pred tistimi, ki jih hočejo uničiti.

Zadeva v Evropi je jasna – električne imamo preveč, toliko, da je gre že kar lep delež v izvoz. Pa nam vrlji vodje in politiki še vedno prodajajo idejo, da nam z gradnjami novih jezov delajo uslugo. Da ščitijo podnebje in v naše domove dobavlajo zeleno in obnovljivo energijo. Kaj je zelenega v tem, da uničiš Reko, najbolj intimni del Narave. In kako ščitiš okolje s tem, da narediš akumulacijo, iz katere izhaja metan – najbolj učinkovit toplogredni plin? Kaj je obnovljivega v vodi, morda to, da teče? Po tej logiki sta tudi nafta in premog obnovljivi vir energije, saj se ves čas obnavljata, le da traja malce dlje časa, da se ista molekula spet znajde v termoelektrarni. Jezovi med drugim onemogočajo migracije vodnim organizmom proti toku, ki je na globalni ravni tako zelo pomembna. V Severni Evropi in Ameriki lososi, v naših koncih pa jegulje so s svojimi migracijami v zgornje tokove voda prava energetska črpalka, ki omogoča bogate ekosisteme. V morjih in oceanih naberejo zaloge in potem kot večkilogramske živali priplavajo v povirne dele voda, da se tam zdrstijo in poginejo, njihova trupla pa delujejo kot gnojila za sicer s hranili revne ekosisteme. Pa sedimenti, ki z rekami potujejo iz gora proti morju. Ti so tisti, ki v nižje predele prinašajo minerale, ki so nujno potrebni za neštete procese, od katerih smo odvisni tudi mi, ljudje. Danes obstaja znanje o vsem naštetem, poznamo tudi vse negativne učinke jezov, v ZDA so jih pred 4 leti začeli na veliko rušiti, mi pa bi gradili vedno nove. Na zadnjih

BRT Osumi
photo by: Jan Pirnat

BRT
photo by: Jan Pirnat

prosto tekočih rekah Evrope, samo zato, da bodo tisti, ki že tako ne vedo kam z denarjem imeli še več. Zato je to zgodb o boju za pravico in vsekakor ni zgodb proti razvoju. 9. Marca je na radiu ORF direktor največje evropske hidro energetske korporacije AG Verbund izjavil, da se v prihodnjih letih ne izplača gradnja niti ene hidroelektrarne, saj da so cene elektrike že tako rekordno padle, vsako povečanje ponudbe pa bi cene privedle do meje, ko ne bi bila več ekonomična. Gre torej le za pranje denarja pri gradnji teh objektov in nič več.

S temi informacijami sem se precej lažje oktobra lani vrgel v urisničevanje divje ideje, ki se mi je malo pred tem porodila. Svež vpet v skupnost reševalcev rek sem kmalu ugotivil, da je kljub izrednim naporom in trudu njihova največja težava to, da nihče zares ne ve, da ta grožnja rekam zares obstaja in jim zato zelo malo ljudi pomaga. Zelo preprosto; kraj moraš najprej spoznati, nato vzljubiti, da ga boš potem pripravljen na vse kriplje reševati. Pa sem se domislil, da kot kajakaš lahko reke delim s svetom in jim s tem pokažem kako zelo lepe so. Ideja, da odpotujem s prijateljem kajakšem na pot po Balkanskih rekah od Slovenije do Albanije niti ni bila tako težko izvedljiva, težko je bilo priti do tega, kako k spremeljanju te odpravice pritegniti svet. Sledilio je 6 mesecev izredno pestrega in utrujajočega, večinoma pisarniškega, dela. Še nič pred tem me v življenju ni tako utrudilo in izmogzalo; namesto na rekah sem namreč čas preživljal za računalnikom. A ves čas sem vedel, da je vredno, da to delam za kraje, ki jih imam najraje. In ko je bilo težko sem še vedno vseeno v kajaku zbežal na reko po navdih. Eno vesalnje je zdoščalo za 14 dni trdega dela noč in dan.

In tako se je 16. aprila v Bohinju začela akcija, ki je med njenim potekom postala največja akcija reševanja Rek v Evropi. Združeni z uglednimi naravovarstvenimi

organizacijami (Riverwatch, Euronatur, WWF), outdoor (Patagonia) in kajakaškimi podjetji smo fantje z žage s kajaki na strehi in kamerami v rokah prepotovali 6 držav in v njih preveslali 23 izjemnih rek, se družili z domačini, prirejali dogodke, tiskovne konference in proteste, ter s tem pritegnili glavne lokalne in svetovne medije. Preko globalnih medijev in socialnih omrežij nas je ob koncu odprave spremljalo resnično ogromno ljudi, kar je sprožilo gibanje proti uničevanju rek brez trdnega argumenta širom sveta. Po hribu smo zakatalili snežno kepo, ki je bila sprva sicer precej majhna, a zelo iskrena, postaja pa vsak dan večja in močnejša. Uspeli smo dokazati, da je naravovarstvo pravi Rock'n'Roll in nekaj za vsakega – prav vsak, ki mu je mar za ohranjene reke namreč lahko prispeva svoj košček v to zanimivo sestavljanjo in se ima ob tem še hudo dobro. Vabljeni, da nas sledite na socialnih omrežjih Balkan Rivers Tour-a in se nam pridružite ob prihodnjih akcijah. Se vidimo za vodo!

Rok Rozman
athlete/biologist/consultant
www.leeway-collective.com

With 36 days of program, 39 days on the road, 6 countries, 23 Rivers, 390 km in kayak, 7.170 km in a van, 503 people on water and 1553 people from 18 different countries at protests Balkan Rivers Tour was and still is the biggest River Conservation action ever made in Europe as it didn't really end, it just became bigger after the kayak protest in Tirana. Till today we managed to stop 3 dams and are looking forward to stopping new ones!

BRT Moraca
photo by: Jan Pirnat

Vodni agent na Bledu

Osnovna šola na Bledu je poimenovana po znamenitem matematiku prof. dr. Josipu Plemlju, prvem profesorju matematike na univerzi v Ljubljani. S podružničnima šolama Ribno in Bohinjska Bela šolo obiskuje okrog 550 učencev. Ponašamo se z nazivom Zdrava šola in Kulturna šola. Učencem omogočamo širiti znanje v številnih projektih, šolah v naravi in interesnih dejavnostih. Velik poudarek dajemo zdravemu načinu življenja, učenju tujih jezikov in naravoslovnim dejavnostim. Ponosi smo na uspehe našega turističnega podmladka. Z veseljem aktivno sodelujemo s podjetji v kraju, ki nam večkrat priskočijo na pomoč. Več si o naši šoli lahko preberete na <http://www.os-bled.si/>. Od jeseni leta 2015 smo vključeni v projekt Vodni agent, pri katerem nam je pomagalo podjetje Infrastruktura Bled.

Infrastruktura Bled d.o.o. je javno podjetje, ki se ukvarja z javnimi gospodarskimi službami oskrbe s pitno vodo, ravnjanja z odpadki, urejanje kraja, pokopališko dejavnostjo ter na upravlja turistične objekte: Grajsko kopališče, Ledena dvorana ter Smučišče in sankališče Straža Bled. Naše poslanstvo je: Skrbeti za čisto, lepo, varno in zdravo naravno ter družbeno okolje; Izobraževati uporabnike naših storitev in širše, o pomembnosti trajnostnega in odgovornega ravnanja z okoljem; Biti pobudnik inovativnih rešitev na področju delovanja; Skrbeti, da je del krožnega gospodarstva, ki ga pokrivamo s svojimi storitvami, izveden v popolnosti; Omogočati inovativne, najkakovostenjše in trajnostno naravnane storitve na področju ravnjanja z odpadki, oskrbe s pitno vodo, pokopališke in pogrebne dejavnosti ter urejanja kraja za primerno ceno; Uresničevati potrebe in pričakovanja naših uporabnikov in drugih ključnih udeležencev; Pri svojem delu in vseh dejavnostih slediti temeljnima vrednotam, ki so poštenost, solidarnost, dobronamernost, pogum, vztrajnost ter zanesljivost.

Meta Sabanc,
OŠ dr. Josipa Premlja , Bled

Za dodatne informacije sodelovanja v mednarodnem projektu Vodnega agenta v novem šolskem letu 2016/17 se lahko obrnete na email: info@vodnaagencija.org

Tretješolci - Vodni agenti

Učenci 3. razredov OŠ bratov Letonja letos že drugo leto sodelujemo pri projektu Vodni agent. V tem sklopu spodbujamo predvsem odgovorni odnos do vode v naravi ter premišljeno ravnjanje z vodo. Učence navajamo na racionalno rabo in vse spremljevalne pojave od zajemanja vode iz narave, distribucije do čiščenja odpadnih voda.

Tako smo se seznanili z vodo kot naravnim življenjskim okoljem: jezerom, reko in morjem. Pogovarjali smo se tudi o onesnaževanju voda in ugotovili, da tudi v naši okolici vode najdemo onesnažene potočke in reko, ki so v včasih bolj onesnaženi, včasih pa manj.

Enkrat na teden s pomočjo meritca pretoka vode na pipi zabeležimo porabo vode in jo zapišemo v preglednico. Ugotovili smo, da največ vode porabimo pri LUM in sicer takrat, ko uporabljamo vodene ali tempere barve ali

ustvarjam z DAS maso.

Podatke o porabi vnašamo na spletno stran Vodnih agentov in jih primerjamo med seboj. Tudi tu vidimo velike razlike v porabi vode.

V mesecu juniju načrtujemo tudi naravoslovni dan Ob reki. Opazovali bomo reko in življenje v njej. Poimenovali bomo živali in rastline in naredili pečeni filter ter z njim očistili vodo. Ta dan nas bo obiskalo tudi vozilo z vodno postajo, ki nam bo predstavilo: elemente vodovodne infrastrukture, inštalacije in uporabnike vode

v bivalnih enotah, komunalno infrastrukturo in načine čiščenja odplak.

Ko bomo končali 3. razred, bomo o vodi vedeli veliko več, znanje pa uporabili pri vsakdanjem življenju.

Tanja Kolšek
OŠ bratov Letonja
Šmartno ob Paki

PROJEKT VODNI AGENT NA OSNOVNI ŠOLI RIBNO

Ribno je slikovita vas in od Bleda oddaljena le dobra dva kilometra. Šola v Ribnem, ki stoji na gričku sredi vasi, je podružnična šola, katero obiskujejo 48 otrok. V letosnjem šolskem letu smo se učitelji tretjih razredov matične šole na Bledu in obeh podružnic odločili, da se pridružimo mednarodnemu projektu Vodni agent. Na naši podružnični šoli so tretješolci v kombiniranem oddelku skupaj z drugošolci, zato so se v projekt vključili tudi oni. V obeh razredih skupaj je 18 učencev.

V mesecu oktobru so na pipo v naši učilnici montirali napravo za merjenje porabe vode in učenci so z navdušenjem sprejeli zamisel o varčevanju z vodo. Pri pouku smo se pogovorili o pomenu pitne vode, možnostih varčevanja z njo in načinih, kako lahko tudi doma poskrbimo, da jo porabimo čim manj. Imamo srečo, da živimo v okolju, kjer pitna voda ni problem, ampak bo to lahko postal z neracionalno porabo v prihodnje. Nekateri učenci so se spomnili težav, ki so poleti nastale ob daljših sušnih obdobjih. O varčevanju z vodo so se pogovorili tudi s starši in tako smo naslednji dan oblikovali deset točk, kako lahko pripomoremo k manjši porabi tega dragocenega naravnega vira.

Vsak teden sem jih seznanila s količino porabljenih vode, zanimala pa jih je poraba na drugih šolah. Opazili smo, da se količina vode poveča, kadar pri pouku likovne umetnosti ustvarjam s tempera barvami. Tudi starši so opazili spremenjen odnos do porabe vode doma ter pohvalili projekt. Nekateri med njimi so omenili, da bi bilo smiselno tako napravo montirati v vseh učilnicah na šoli ter primerjati porabo v posameznih razredih.

V začetku aprila so tretješolci pri pouku spoznavanja okolja oblikovali plakat Varčevanje z vodo ter ga predstavili učencem drugega razreda. V prihodnjih tednih do konca šolskega leta načrtujemo še kakšno izdelavo plakata o vodi in naš projekt ob zaključku šolskega leta predstaviti še ostalim učencem na šoli.

Alenka Čeh, razredničarka, OŠ Ribno

ENERGO GO

Na kraju šolske godine održane su završne radionice na otvorenom, Mobilna vodna postaja sve je popularnija medju školama i predstavlja veliku istraživačku zabavu deci. Iza nas je treća, aktivna školska godina u kojoj su učestvovali vrtići i škole u 4 države Dunavske regije. Nekoliko stotina škola dalo je svoj doprinos društvenoj odgovornosti prema vodi edukujući najmladje u pravcu razmišljanja i promišljanja o pijaćoj vodi. Projekat Vodni agent je živ i otvoren proces koji se razvija, pored Mobilne vodne postaje u narednoj 2016/17 školskoj godini pokrećemo još jednu dodatnu vrednost projekta. To je PET reCIRCLEt. Pokrećemo aktivnosti edukacije o odvajajući PET ambalaže a uz pomoć Mobilnog pogona za presovanje, sakupljanje i odvoz omogućićemo deci i školama da daju svoj doprinos u borbi protiv jednog od najvećih i najopasnijih zagadjivača vodotokova ali i životne sredine uopšte, a to je PET bočica.

Cisterne za kišnicu, pijaču vodu (sertifikat W270) i otpadnu vodu.

Akcija - 20%

Biološki prečistač otpadne vode.

Informacije putem emaila:

info@vodnaagencija.org

